

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendű tagjai	A lap szellemi részét illető cikkeik a szer-
Egészévre	8 kor.	a lapot tagdíjaikért kapják.	kesztőségnek, az előfizetési pénzeik a pénz-
Félévre	4	—	tári, — az esetleges reklámok pedig a
Negyedévre	2	Kéziratokat nem adunk vissza.	kiadóhivatának küldendők.

Szentséges atyáknak

XIII. LEO PÁPÁNAK

Körlevele

az apostoli szentszékekkel békés egységben élő pátriárkákhöz, primásokhoz, érsekekhez, püspökökhöz s egyéb egyházkormányzókhöz a

Megváltó Jézus Krisztusról.

Tiszteletreméltó testvéreinknek, az apostoli szentszékekkel békés egységben élő pátriárkáknak, primásoknak, érsekeknek, püspököknek s egyéb egyházkormányzóknak

XIII. LEO PÁPA.

Tiszteletreméltó Testvérek!

Üdvösséget és apostoli áldást!

Egyedül Isten az, a ki maga az élet. Minden más úgy kapja életét s maga nem élet. Öröktől fogva, saját lényege szerint élet: a Krisztus, ép úgy, mint a hogy ő az igazság, mert ő Isten Istentől. Tőle, mint legelső és legfőbbesebb kufforrásból áradott ki és fog áradni a világba örökké minden élet; a mi van, általa van, a mi él, általa él; mert mindenek az Ige által lettek és nála nélkül semmi sem lett, a mi lett. Így van a természetes életben: — de egy sokkal eszményibb és sokkal nagyobb szerű életet érintettünk már föntebb, a melyet nekünk Krisztus jósága szerzett, i. i. a malaszt életét, a melynek boldog vége amaz élet az örök dicsőségben, a mely felé az ember minden egyes gondolatának, minden egyes eszelekedetének, mint célpont felé kell irányulnia. Abban van a keresztény tannak, a keresztény törvénynek minden ereje, hogy általa a bűnöknek meghalván, az igazságnak élünk,¹⁾ azaz az erénynek és életszentségnek, a melyben a lelkek erkölcsi élete áll, s a mely az örök boldogság biztos reményének alapja. De ezt az igazságot semmi más nem táplálja igazán úgy, hogy az örök boldogságra élvezethessen, csak a keresztény hit. Hitből él az igaz.²⁾ Hit nélkül lehetetlen kedvesnek lenni az Istennél³⁾. Tehát Jézus Krisztus, a hitnek szerzője, elkezdője s ápolója, ő az, a ki bennünk az erkölcsi életet ápolja, őrzi: és pedig főképez az Egyház által, mert reá bízta szerető, előrelátó gondoskodással az eszközöket, a melyek arra hivatják, hogy megszüljék az életet, a melyről szólunk, s mintán megszül-

letett, ápolják; ha pedig meghalt, újra feltámasszák. Az erkölcsi törvénynek különválasztása az isteni hittől tehát annak az erőnek pusztulását vonja maga után, a mely szülője, támasza az üdvösségszerző erényeknek; s valóban leguagyobb méltóságától fosztják meg az embert, kiragadva őt a természetfeletti életből, a természeti élethez taszítják vissza s kiszolgáltatják minden veszedelemnek, a kik az erkölcsi törvény alapjául tisztán az emberi értelmet akarják felállítani. Nem azért, mert az ember tisztán a józan észre hagyatva, a természeti erkölcsi törvényeket sem képes megösmerni, megtartani mind; hanem mert még ha kivétel nélkül megismerné is valamennyit s egyetlen botlás nélkül megtartaná is egész életén keresztül, a mi pedig a Megváltó malasztja nélkül lehetetlenség: hit nélkül akkor is hiába remélné az örök üdvösséget. Ha ki én bennem nem marad, kivettetik, mint a szőlővessző; és elszárad; és összeszedvén azt, a tüzre vetik, és elég¹⁾. A ki nem hiszen, elkárhozik²⁾. Nagyon jól ismert tények igen világosan mutatják, hogy végre is mi a benső tartalma, értéke, mik a gyümölcsei annak az isteni hitet megvető erkölcsösségnek. Honnét van az, hogy a közzöllet megszilárdítását, emelését célzó annyi törekvés ellenére is szenved, beteg a társadalom, s napról napra szaporodnak, súlyosodnak bajai? Azt mondják, hogy az államnak elég támasza az állam önmaga: hogy egészen jól meglehet a keresztény intézmények nélkül is, és azt a célt, a melyet kitűzött magának, a maga erejéből is elérí. Ezért a közügyeket, ha csak lehet, Isten nélkül intézik, úgy hogy a polgári törvényekben s a népek nyilvános életében az ősi váltásnak napról napra kevesebb nyomára akadni. De nem sejtjük, hogy mit tesznek. Istennek, a bűn és erény közti különbség legszentebb örökének uralmát visszautasítva, szükségképen megfosztják a törvényt legtöbb tekintélyétől s megdől az igazság és e kettőben elvesznek a társadalmi rendek legerősebb, legszükségesebb alapjai. És így aztán, amikor már egyszer nincs az embernek mit remélnie s nem is vár semmit az égtől, akkor természetszerűleg a földiek felé fordulnak a vágyak, a melyekből aztán kiki annyit ragad magához, a mennyit épen bír. Innét az a lázas verseny, az az irigység, az a gyűlölet, innét azoknak gaz tervelgetései, a kik ledönteni akarnának minden hatalmat, innét a fölforgató-

1) Ján. XV. 6.

2) Márk. XVI. 1.

1) Péter I. II. 24.

2) Galat. III. 11.

3) Zsid. XI. 6.

eszmék rohamos terjedése. Nincs béke künn, az otthon nem nyújt biztonságot, a társadalom gyökeréig megromolva.

Az egymásba ütköző vágyaknak e nagy tusájában vagy el kell készülni rá, hogy romba dől minden, vagy még idejében kell gondoskodni alkalmas mentő eszközökről. Igaz, még kell tölteni a gazdaságot, szelidíteni kell a nép erkölceit, szigorú törvényekkel meg kell félemlíteni a bűnt; de mind ez nem elég. Magasabbról kell meríteni a népek számára a gyógyulást, az emberitől nagyobb erőt kell segítségül hívni, a mely a lelkekig bocsón s fölkelte bennök a kötelesség tudatát, jobbakká tegye, azt az erőt t. i., a mely már egyszer megmentette az akkor még nagyobb bajok alatt roskadó világot. Adjátok vissza a társadalomnak a keresztény szellemet, hagyjátok érvényesülni erejét, eltávolítva akadályait, és meggyógyul majd a társadalom. Majd akkor elmúl végre az osztályok harca egymás ellen s mindegyik föl tisztelni fogja a másik jogát. Ha Krisztusra hallgat, teljesíteni fogja kötelességét a szegény és gazdag egyaránt; s tudni fogja egyik is, másik is, hogy üdvösségének föltételei vannak, s amint egyiket az igazság és szeretet, ugy köti a másikat az önmegtagadás és mérséklet. Biztosan áll a család, ha a parancsot s tilalmat osztó Isten félelme örökök föltötte; szent lesz akkor a népek előtt az, a mit már a természet parancsol: hogy tisztelni kell a törvényes hatalmat, s engedelmelkedni a törvényeknek, mert bűn a lázadás s a jogvédelemnek útja nem a pártítás. Így azután a hol mindent a keresztény törvény kormányoz az azt megillető szabadsággal, ott magától helyre áll az Isten alkotta rend, s vele fölvirágzik a jólét. Hangosan követeli tehát a köznek java, hogy oda kell visszatérni, a honnét sohasem vala szabad eltávozni, ahhoz, a ki az ut, az igazság s az élet, — és pedig nem csak az egyes embernek, de vissza kell térnie a társadalomnak is. Sebbe azután vissza kell helyezni, mint jogos tulajdonába, az Ur Krisztust, s oda kell hatni, hogy a belőle áradó életet magába szívja a társadalom minden tagja, az állam minden része, a törvény szelleme, a népintézmények, az iskolák, a házasság, a család, a gazdagok palotái s a munkás műhelye. És senki se feledje, hogy ettől függ a nemzeteknek annyira sürgetett művelődése, a melyet nem annyira az anyagiak, a kényelem és bőség táplálnak, emelnek, hanem azok, a mik lelkiek, a tiszta erkölcs az az erény.

A legtöbbit embert nem annyira a rosszakarat, mint inkább a tudatlanság tartja távol Jézus Krisztustól: mert az embert, a világot jól megösmerni sokan törekcsenek; az Isten Fiát kevesen. Oda kell tehát hatni első sorban, hogy megszűnjék e tudatlanság, nehogy visszantassák, vagy megvessék Krisztust csak azért, mert nem ismerik. Kérünk minden keresztény embert a föld kerekcségen, igyekezzék, a mennyire tőle telik, jól megismerni Megváltóját, a kire, ha őszinte jóakarattal tekint, józan ítéllettel ugy fogja találni, hogy nincs üdvösebb az ő törvényénél, s tanításánál semmi sincsen istenibb. S ez ügyben rendkívül sokat tehet a ti tekintélyetek és segítségetek, tiszteletreméltó Testvéreink, valamint az egész papság buzgalma, munkája.

Egyik legtontosabb feladatotokkál ismerjétek, hogy belevéssétek a népek lelkébe Jézus Krisztus képét, igaz ismeretét, hogy az ő szeretetét, jótéteményeit, intézményeit hirdessétek szóval és írásban, a népiskolákban s a felsőbb tanintézetekben, a szószékről s mindenütt, a hol csak alkalom kínálkozik,

Arról, a mit emberi jogoknak neveznek, eleget hallottak az emberek: halljanak már valamit Isten jogairól is. Hogy itt az idő rá, azt bizonyítja már a jóknek az a nemes mozgalma is, a melyről szólótunk és nevezetesen az az annyiszor s oly főnségesen megnyilatkozott imádatos hódolat a Megváltó iránt, a melyet a jövő században, ha Isten ugy akarja, egy eljövendő boldogabb kor előhírnökéül óhajtunk üdvözölni. Mindazonáltal minthogy oly dologról van szó, a melyet sehonnan, csak az Isten kegyelmétől remélhetünk; egyesülten, buzgó imában kérjük a mindenható Isten irtalmát, hogy ne hagyja elveszni azokat, kiket saját vére árán mentett meg: irtalmas szemmel tekintsen e korra, a mely ha vétkezett is sokat, de sokat is szenvedett engesztelésül büneiért, s átkarolva minden nemzet, minden néptáj emberét, emlékezzék meg azou szavairól: Én ha fölmagasztaltam a földről, mindeneiket magamhoz vonzok!.)

Az Isten adományainak zálogául s atyai jóindulatunk bizonyosságául szeretettel küldjük nektek, tiszteletreméltó Testvéreink, valamit papságtoknak s népeteknek apostoli áldásunkat az Urban.

Kelt Rómában Szent Péternél, 1900. évi november 1. pápaságunk 23. évében.

XIII. Leó pápa.

Möller Ede.

1825—1900.

„... Pius, prudens, humilis, pudicus,
Sobriam duxit sine labe vitam.“

Irodalmi társulatunk is háas kegyelettel teszi le az Istenben boldogult brassói nagyppap sírjára a megemlékezés koszorúját.

Nagyppapnak hívják Brassóban a plebánost. És Möller nagy pap volt a szó legnemesebb értelmében.

Mint arányig nagyon is fiatal pap vette át a brassói hitközség bizalmából a tekintélyes plebánia vezetését. Es ennek az akkor 6000 kath. lelket számláló plebánának élére egy minden tekintetben kiváló pap kellett. Hiszen a sok vallású és nemzetiségű városban a katho. plebánosra nagy szerepkör vár; s ezen szerepet csak az veheti át nyugodt öntudattal s a siker nem hiú reménységével ki apostoli buzgóságu pap, igaz magyar hazafi, szilárd jellem s ki elég tapintattal bír arra, hogy a Seyla és Csarybdi vajmi gyakran fellütnedező és vézes örvényeit biztosan ki tudja kezelni. Es Brassóban még élénken élt ekkor a nagy Lamásch s a nagy nagyobb s örökre feledhetetlen Kovács Antal plebánosok emléke . . .

Möller méltó utódja volt Kovács Antalnak. A hitbuzgóságának, kulturális életnek s az ébredező magyarságnak nagynevű elődje által vereztes munkával felszámtott földjébe zajtalanul ugyan, de állandó éberséggel és körültekintő gondossággal hitegette a vallásosság és hazafiaság csiraképes magvait. S a csira kiszököknt . . . Bőséges lett a termés . . . És a boldogult nagyppap lelki gyönyörrel élvezte hosszas munkásságának édes gyümölcseit . . .

Minő öröme volt akkor, midőn hosszas vajúdás után főgymnasiumná vált a templom tőszomszédságában szerénykő dő kisgymnasium, melynek eszméje már Kovács hevíltö keblében fogamzott vala meg! És minő örömmel kísérté

annak fejlődését, virágzását! S midőn a magyar szó vette abban jogos hegemoniáját s a magyar hazafiás érzület ezt az intézetet erős várrá s a magyarság vezérbástyájává avatta, a nagypap minden egyes vizsgán, ünnepélyen jelen volt s buzdító és lelkes intelmei tanárnak, tanulóknak egyaránt irányt szabtak, vezérlő tüzöslopként lobogtak!

Es minő öröme volt akkor, midőn életének legfőbb vágyát — mely nappal nyugtalansít s éjjeli álmaiba szövődött, — a kath. leánynevelő-intézetnek s az ezzel kapcsolatos árvaháznak létesítését megérté! A ki ismeri a kath. nőnevelés fontosságát s a ki számba veszi, hogy Brassóban a száz és oláh nőnevelő intézetek már virágozó állapotban voltak, melyektől azonban a vallás és hazafiasság szempontjából minden áron távol kelle tartani a leendő kathol. magyar anyákat; az felfogja a lelkes nagypap lázas munkásságának és szinte erőszakoskodó buzgóságának jogosultságát s egy-szersmint felfoghatja azt az örömet, melyet az egyháziért és hazáért önzetlenül működő nagypapnak ezen századokra általában kiható intézet megteremtése és felendülése okozott!

A brassói plebánia-templom — mely mult századbéli jezsuita építmény — nagyon meglátszott a 70-es években az idő vasfoga. Fejére meszelt falain az esővíz zöldes sávokat húzott s a falak alját megnedvesíté; orgonája rozoga volt, szószeke gyenge alkotmány, oltárai minden művészi esmít és izlést nélkülözök. S a nagypap, kit az Isten háza iránti buzgóság szerfelett emésztett — Schwörer S. káplánjával — kinek érdemei e tekintetben elévülhetetlenek — megindul, lelkesít, hevít, int és buzdít s ma a brassói plebánia-templom Erdélynek egyik legszebb és leggazdagabb temploma, méltó háza az Oltárszentségben jelenlévő Údvözítőknek!

Az áldott lelkű nagypap egész élete munka és imádság volt. Kerülte a nagy világ zaját; elve, melyet különösen káplánjainak és a klerikusoknak szokott lelkére kötni, az vala: *In mundo, sed sine mundo!* Ezt az elvet birtette és valósította meg egy Istentől megáldott hosszú életen át. Ritkán lépett ki az élet nyüzsgő foromára, nem jart dörömbölő és hamis nagyságot kölcsönző koturansokkal az élet szinpadán, de belső és külső munkássága Brassó vallásos és hazafiás életének valóságos erjesztő kovácsa vala. Aszketaszertű élete a földi szentség glóriájával árasztotta el egész lényét, viselkedését s munkásságának a folytonos imádság kölcsönözte az erőt s adta meg a sikert. Igazi pap volt. Olyan volt, mint a földről az égteléd emelkedő ködpára, mely csak azert száll a magasba, hogy onnan mint áldó termékenyítő eső, mint az egek áldása térjen vissza. Olyan volt, mint az evangéliumi Mária, Lázár testvére, ki Jezus lábainál ül. Mária a menyeyieiteknek szenteli életét s élete minden óráját; de azért szerető testvére Mártának, ki földi dolgokkal törődik. A nagypap igazi Mária vala; *in mundo, sed sine mundo!*

S ezt a *sine mundo* elvét nem helyeselték sokan, kik a plebánosban közügyi és politikai vezért keresnek. A boldogult — mint már említém — kerülte a fórumot. A közügyek és politika terén való szereplés s ugyancsak a vezető szereplés többé-kevésbé nézeteltérések miatt keletkező félreértésekkel, duzzogással, haraggal és ellenségeskedéssel szokott járni. Ez nagyon természetes. Möller ezt jól tudta s lelke nem bír a volna elviselni, ha a nagy városban egyetleny barogásáról tudomással hírt volna. Ő mint valódi lelkipásztor egyházának, iskoláinak s a reá bízott lelkeknek szentelte életét.

S ezen a téren tündöklék igazán nagysága. Híveiért élt halt. Híveinek — kiknek száma ő alatta több mint kétezerrel növekedett — atyja, jó pásztora volt. Imádozott, dolgozott érettök. Az élet számtalan bajiában hitéséges támogatójuk, a szenvedésekben osztályosuk volt; — szerette a szegényeket, kiken bőkezűen segített, — szerette a betegeket, kiket felkeresett és vigasztalt, — szerette a bűnösöket, kiket Istennel kiengesztelt s kikért tiszta kebléből imádozott az irtalmas Istenhez.

Az ő lelkipásztori tevékenysége mindenkire és mindenre kiterjedt. Működésének éveit alatt gyarapodott a hifélet, in-

tenzevbbé vált az erkölcs s már dús gyümölcsözésnek indult a ker. szeretet szelleme. „Tudós volt s azért türelmes, de bitéért és meggyőződésből fakadó elveit mindig balálra kévz. Szélid, csendes volt, de azent haragra gyulékouy apostoli bevében. Másnak megbocsátá a bűnt, s magának nem nézte el legesekélyebb hibáját. Önfeláldozásig fokozott kötelemtlensége nem ismert akadályt, nehézséget. Legyőzte önmagát még súlyos betegségekben is, — folytonos munka által. Ugyazólva lábán álva mult ki, midőn a halál hirtelen kiragadá kezéből a tevékeny tollat“. Ime, az igazi, a Jezus szive szerinti pap és lelkipásztor!

Mint lelkipásztor a magyar állameszméek erős bajnoka vala. Nem politizált, hazafiasságával nem fizött reklamt, de — ha kellett — beszélt s a mint láttuk — escelekedett. „A kik akkor — írja a „Brassói Lapok“-ban dr. Vajna Gábor felelős szerkesztő — tenyezői voltak a brassói magyarságuk: azt mondják, hogy a brassói honvédrészálójnak a szervezősekör történet (zászló) szentelésekör, a város piacán, a székely főnemesség részvételével tartott ünnepélyen férfi korának teljében olyan nemes, hazafias beszédet tartott, a mely híret, nevét országosan ismertté tette. Nekem — írja ugyancsak dr. Vajna, csak az a nagy szerencse jutott, hogy a brassói Sz. Ferencrendiek templomában pár évvel ezelőt beállított lourdesi Mária-szobor felszemeléséu tartott gyönyörű hazafias beszédjének lehettem tanúja, hallgatója. Nincsen szávam az akkor érzett magasröptű beszéd hatásának a leírására. Csak az emlékezés lelki hullámainak édes szárnyán jut feleim berekesztő mondása: „Isten áldd meg a magyart! Amen.“

Ennyi nemes erényt és munkásságot az egyház és haza egyaránt méltányolt és elismert. A sz. Katalinról e brassói apátságos nyeri el, majd a Felső Ferenc József-rendjének lovagkeresztjével tünteti ki. Eleteknek hátralevő napjait az aranymise boldogságán kívül a pápai kegy aranyozza be, midőn ő Szentsége praelatussá nevezi ki.

Ez a néhány kitüntetés azonban némi tekintetben feszélyezte. Szerény és alázatos volt mindig s puritán jelleme a külsőségeknek nem volt barátja. Ő egy kitüntetést várt, egy koronát kért, az igazak soronáját, melyet a jó Isten igért és ad meg az őt szerető igazaknak, ezért a koronáért imádozott és dolgozott. Hisszük, hogy ezt a koronát elis nyerte.

Tacitussal zárom be e néhány sornyi megemlékezést. „Placide quiescas, nosque . . . ad contemplationem (— et imitationem —) virtutum tuarum evocet . . .!“

Z. A.

Jegyzőkönyv

az erdélyi róm. kath. Irodalmi Társulat jubiláris és XXIII. rendes közgyűléséről, mely tartott Gyulafelhérvárt a gymnasium tornacsarnokában 1900. dec. 9-én.

Jelen voltak: Méltóságos és főszteleudó Gróf Majláth G. Károly erd. püspök fővédnök úr, Ujfalusi T. József dr. apátkanonok, mint elnök, Imets F. Jákó mint tb. elnök, Tamási Aron alelnök, Erőss József h. titkár, Vass Albert dr., pénztáros, Csiky Miklós ellenőr, Zlamál Agost felelős szerkesztő, továbbá Gergely Ignác, Straubert Ödön, Kóródy Péter dr., Fejér Gerő dr., belső választmányi tagok; Avéd Jákó, Szentmiklósy Jenő, Balázs Endre dr., Soóthy Gyula, Toldalagi Samu gróf, Rass Károly, Czibalmos József, Szilveszter Ferenc dr., Rejöd József, Szporny János rendes tagok. Novák Ferenc kir. tanácsos polgármester, Korbuly Ignác ítélő táblabíró és családja, Roska József főkapitány, Utry János tanár, László Polikárp szent. Ferenc r. provincialis, Nagy Ignác maros-portusi plebános, Csabry Bonifác dr., Bálint Ferenc püsp. főerdész, Erőss Imre püsp. intéző, Papp

György és családja, Péterly István adótsízt, Vargha Ferenc, Resch György, Vartha Xav. Ferenc, Roska Péter körjegyző, kispapok, hölgyek, tanulók.

1) A püspök úr, elnök, tb. elnök, és a titkár a tornacsarnok díszes dobogóján foglaltak helyet. Ujfalusi József dr. elnök lapunk más helyén közlendő értekezésével nyitotta meg az ülést.

A zajos éljenzés és taps után, melylyel felolvasó elnökünköt a positivizmusról tartott magvas fejtegetéseierért a közönség jutalmazta, ugyancsak elnökünk Püspök urat üdvözölte. Az eszméknek — mondá többek közt szónoki lendülettel — apostolokra van szüksége, a keresztény eszméknek buzgóbb, hivatottabb apostola nincs mint főpásztorunk. E tudat hahson át minket s e tudatban tegyünk ígéretet, hogy nagy apostolunkat követjük. S ez ígérethez esatojuk szívünk mélyéből fakadó kívánságunkat, hogy ő méltóságát az Isten sokáig éltesse.

E beszédet követő taps és éljenzés után Püspök urunk köszönetet mond a meleg üdvözlétért s további munkásságra sarkal. Ő neki, ugymond, terjedelmes egyházmegyéje s a lelkek szüksége miatt sokat kell járnia s így kevés idő jut a tudományokkal való foglalkozásra; a kiknek tehetségük van, munkálkodjanak különösen a saját terén, mert innen támadnak a leghevesebbe. Indítványozza, hogy az elnök értekezése a jegyzőkönyvben felvétekék s a társulati lapban közöltessek.

A gyűlés egyértelmű helyesléssel fejezi ki hozzájárulását.

2) Második pontban elnök felhívására Erőss József h. titkár olvassa fel évi jelentését, mely egész terjedelmében így hangzik:

Méltóságos Gróf Püspök Ur!

Mélyen tisztelt Közgyűlés!

A titkári jelentésnek alapszabályainkban körülírt célja a társulat évi működéséről képet rajzolni. Bálinth György titkár e ödöm hat éven át közelismeréssel felelt meg e feladatnak s csekélységemre nézve, kit a választmány ideiglenesen helyébe választott, nagyon megtisztelő kitértetés az, hogy utóda lehetek.

Jelen alkalommal azonban irodalmi társulatunknak nemcsak egy esztendői működéséről kell számot adnom, hanem meg kell emlékezmem ezen korszakalkotó esztendőről. A múlt század utolsó esztendeje mint 1900-ik évfordulója az egyetemes és 900-ik évfordulója a magyar kereszténységnek, szent esztendő volt. A szent helyek, különösen a szt. város Róma felé irányult a ker. népek figyelme; szentséges atyánk szándéka szerint hódoltunk Jézus Krisztusnak, bűnbánatot tartottunk s bűnbocsánatot nyertünk. Mi keresztény magyarok pedig elzarándokoltunk régi és új királyi székvárosainkba Esztergomba és Budapestre. Ott elmékedtünk a 900 éves ker. Magyarországról s a szép bazilika oldalában levő kis kápolnában, hol első sz. királyunkat keresztelték meg, térdre omolva kértünk áldást királyunk és drága hazánkra a jó Istentől s pártfogást szent királyunktól. Itt pedig drága hazánk fő- és székvárosában tele szivtuk magunkat keresztény tudomány és ismeretekkel s aztán egy tönseges körmenetben, melynek vezetője apostoli lelkű püspök urunk vala, hódoltunk az úr Jézusnak.

A tudós Prohászka Ottokár a kath. nagygyűlésen ezeket mondá: „Az emberiség életének . . . hullámai az eszme,

az elv, a gondolat. Eszmék szerint alakul a világ, történelem, kultúrelét, közvélemény. Az élet tarka és játszó, sötét és kegyetlen, de a világ e haugulatainak hordozói az eszmék, ezeké a hatalom. Ezek építenek és ront-nak, emelnek és döntenek; ezek irányítanak fel a csillagokba vagy le a lápokba, ezek tesznek tönkre intézményeket vagy rehabilitálják azokat.“ A 1900. éves kereszténység a kipróbált eszme, az államok, a kulturintézmények alapja, isteni alapítója pedig igaz és örök Eszmény, Neki hódolni, anyai mint uralkodni, Neki engedelmesskedni, anyai, mint szabadnak lenni. Vajha a keresztény eszme, gondolat és elv szerint fejlődjék tovább a világ, a történelem, a kultur élet és közvélemény.

Irodalmi társulatunk is ez eszme szolgálatában áll.

A mi már társulatunk belső életét illeti, a lefolyt esztendőben nem mutathatunk nevezetesebb momentumra; a csendes munkásság jellemzi társulati életünket. Valami egykedvűség és nem törődőmség fogja el a sziveket. Nem kutatom ennek okait, mindnyájan jól tudjuk.

A társuli élet mindentit pang. Üzlet és vásár az egész világ. Három választmányi ülést tartottunk, melyeken a folyó ügyeket (a számadásokat) tárgyaltuk. Ezeken kívül mindjárt az első ülésen elnökünk bemutatta a miniszterileg jóváhagyott új alapszabályokat. A választmány még a munkásság serkentésére pályateteleket is tűzött ki, ezek azonban meddők maradtak. Nemesak irodalmi társulatunknak, hanem a laza tudományos irodalomnak is dicsőségére válik Kiss Bálint csász. kir. kamarásnak A szászság multja vagyonekezelés szempontjából e. műve, melyet a tudós szerző társulatunknak felajánlott s így mint Társulatunk tulajdona került a könyvtárcra.

Szellemi munkásságunk leghelyesebb mutatója, irodalmi társulatunk közlönye a Közmuvelődés. A szerkesztőség nagy odaadással munkálkodott, s minden nagyítás nélkül elmondhatjuk, hogy lapunk a hasonló irányu lapokkal kiállja a versenyt.

Figyelemmel kísértük benne e nevezetes esztendő fontosabb mozgalmait, vezérekkeinkben ébresztettük a kath. öntudatot, kifejezést a nagyünnepeknek megfelelő hangulatnak, hozzá szólottunk a felszínen levő tudományos, tanügyi, társadalmi és politikai kérdésekhez. Figyelemmel kísértük szeretett egyházmegyénk ker. társulati és hitbuzgalmi életét s ez utóbbi téren nagy szeretettel jegyezgettük fel fáradságtalan püspök urunknak buzgó működését. Lapunknak leggazdagabb volt irodalmi rovata. Örömmel jegyeztük ezt meg, mert kath. tudományos és szépirodalmi termékeink nagyban hozzá járulnak a kath. öntudatnak erősítésére. Bár csak lenne kelete és minél több olvasója e termékeknek.

Társulatunk egyedüli jötevője Fővédők, püspök urunk, ki 400 koronával segítette társulatunkat s a Közmuvelődés 32 példányára előfizetett. Ezzel társulatunkat a legnagyobb hájlára kötelezte. (— A kegyes főpásztort e nagylelkű adományáért a közgyűlés lelkesen megéljenezte.)

A társulatnak van 130 rendes, 41 pártoló, 15 alapító tagja. Előfizetnek lapunkra 150-en.

A Közmuvelődés megjelenik 500 példányban. Ebből cserepéldány 40, hivatalos 6, ingyen 15. A társulat pénzügyi helyzetéről a pénztári hivatal fog tájékoztatni.

Még Társulatunk ez évi halottairól kell megemlékezmem. Steiniczter Ede kanonok helybeli plebánosról, Müller Ede

praelatus brassói apát-plébánosról. Möller Ede pártolótág külső, Steinczer Ede pedig belső választmányi tagja társulatunknak, mindketten nemes egyszerűségük s kiváló pápi erényeik miatt egyházmegyénknek igazi gyöngyei voltak. Éptejü és épazivü egész emberek, kiket sem a kor, sem kitűtetések nem változtattak. Végig kitarótán munkálkodtak. Egyiküksem volt fényes elme, de bírtak az igazi emberi nagyság egy kritériumával, társaságuk jobba tette környezetüket. Isten, kinek buzgón szolgáltak, legyen az ő jutalmuk. Ime társulatunk egy évi működése főbb vonásokban; végezetül kérem a M. T. K. legyen elbénéssel azon hiányokért, a melyek itt-ott jelentésemben előfordulnak és szeretettel tegye meg rá megjegyzéseit.

Eröss József,
h. titkár.

A közönség élénk figyelemmel hallgatja a titkári jelentést, mely után elnök hozzászólásra hívja tel a tagokat; Fejér G. dr., a lapra vonatkozó részt töröltetni kívánja a titkári jelentésből; Püspök Urunk hozzászólása s a titkár telvilágosítása után elnök ajánlja, hogy a jelentés egész terjedelmében foglaltassék a jegyzőkönyvbe s úgy adassék ki a Közimvelődés hasábjain is. Ez határozatta emeltetik.

3) A pénztár állása az 1899-ik év végén a következő: Bevétel: 2418 frt 6 kr.; kiadás: 2374 frt. Maradék: 44 frt 6 kr.

Elnök figyelmeztet arra, hogy a választmányi gyűléseken az állandó számvizsgáló bizottság az időközi számadásokat rendszeren megvizsgálta és mindent rendben talált; a gyűlésnek azonban jogátan áll bizottságot küldeni ki s az egész évi számadást újból megvizsgáltatni. A gyűlés azonban nem él ama jogával, hanem megbízik a számvizsgáló bizottság munkájában és a végleges felmentvényt 1899-re megadja, mit az elnök határozatlanlag kijelent s egyuttal Avéd J. indítványára elismerését fejezi ki a pénztári hivatalnak odaadó és leláismeretes fáradozásáért.

4) E pontban Imets F. Jákó tartotta meg felolvasását. Címe: Adatok az erd. egyházmegye történetéhez a XIX. sz. ban. Bevezetése és zárszávában kemény ítéletet mondott korunk vallástalan és egyháztelenes irányáról. Püspök urunk felszólítására felolvasó megígéri, hogy ez adatokat saját a tá rendezi, a zárszávakat pedig jegyzőkönyv és a lap számára átadja.

5) Elnök jelenti: Bálinth György eltávozásával titkári teendőket ideiglenesen a választmány Eröss József-re bízta. Egyben felhívja a közgyűlést új titkár választásra. A közgyűlés egyértelműleg közfelkiáltással Eröss Józsefet választja meg titkárnak, ki megköszöni a közgyűlésnek ezt az egyértelmű bizalmát. A szerkesztő bizottság nem mondván le, az eltávozt Bálinth György helyett közfelkiáltással Szilveszter Ferenc drt választja meg a közgyűlés.

6) Az indítványok során Fejér G. dr. a választmány kiegészítését ajánlja. Elnök az idő előre haladottsága miatt az ügyet a választmányhoz kívánja utasíttatni. A közgyűlés ily értelemben határoz.

7) Püspök úr ő méltósága felhívja a választmány figyelmét felolvasások tartására. Elnök ő méltósága javaslatát pártolja s felhívja a tanár testületet, mely megkezdette a felolvasásokat, hogy az irodalmi társulat egise alatt sikeresebben eszközölje a felolvasásokat. Avéd J. gymn. igazgató az

ügyet a tanártestület kebelében alakult s felolvasásokat rendező bizottsággal kívánja megbeszéltetni. A közgyűlés ily értelemben határoz.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök a jegyzőkönyv hitelesítésére Imets F. J., Avéd J. és Szilveszter F. drt kéri fel.

K. m. F.

Eröss József,
titkár.

A tanítói önképzésről.

(Elnöki beszéd, melyet Tódor István, a kászon-alesiki róm. kath. tanítói járáskör f. évi nov. hó 13-án Csik-Szentléleken tartott r. őszi gyűlést megnyitotta.)

Hanyatló századunk utolsó évében ma utóljára gyűltünk egybe, hogy a világ legnagyobb tanítómesterének, a nemzetek és századok Urának — az Ur Jézus Krisztusnak sz. nevében és kegyelmével a tanító-egyesületek elé tűzött magasztos cél megvalósítása — feladatának megoldása dolgában az elmék egyetemes erejével — egyedül üdvözítő kath. szent hitünk szellemében — összemunkáljunk, tanácskozzunk.

A tanítói tanácskozmányok egyik legtermészetesebb feladata a többek között az, hogy a nevelés-oktatásügyet a vele kapcsolatban lévő minden olyan kérdést, dolgot, mozzanatot szőnyegre hozva felszínen tartson, mely tisztázásra vár s a melyek megfejtése által úgy magára a közoktatásügyre, mint annak személyesítői — a tanítóságra valamelyes előny, haszon háramlik. Éppen azért a m. t. vendégek és szeretett pályatársak becses engedelmével a tanító hivatás-szerű folytonos önképzésének szükségességére s az önművelés egy pár eszközére ohajtom ezuttal a közfigyelmet irányítani.

Az ember élete a bölcsőtől egészen a sírig nem egyéb, mint iskola, melyben a tanulást nem lehet, de nem is szabad sohaem egészen bevégeznie. Ha ez általában véve minden rendű és állásu halandóra nézve áll — talán innen van a közmondás, hogy: „a jó pap is holtig tanul“ — mennyivel inkább kell hogy álljon a tanítóról, kinek köteleességszerű legtöbb hivatása a család legfeltehetőbb kincsének az egyház, társadalom és állam tavasz virányainak: a gondjaira bizott mindkét nembeli zserge ifjuságnak vallásérkölesi alapon történő nevelése, kiképzése.

Az ifjuság vallásos nevelésének szükségességéről kath. módon érző és gondolkodó tanító nem is szorul annak bővebb indokolására; belátja, hogy az ifjuság erkölcsi képzésének nagy munkájában ő is közreműködni tartozik s hogy azt nem szabad kizárólag a család és egyház, illetve a hitoktatók vállaira rárnia annyival inkább, mivel saját összes föladatát is csak annyiban oldja meg, a mennyiben sikerül neki az ifjuságot az erkölcsi tökéletesedés útján előbbre vinni s ebben az egyház és családi törekvéseit támogatni, kiegészíteni. Hogy ezt minél sikeresen ebből eszközölhesse, tehát minden tanítónak — nevelőnek föltétlen és el nem engedhető köteleessége: hiterkölesi alapon nyugvó tudományos emelkedésre törekedni s egyben hivatása gyakorlati részében is napról-napra tovább haladni, magát szakadatlanul önképezve — tökélyesíteni!

A ki ezt nem teszi, elmulasztja és azon hibás nézetben leledzik, hogy ő teljes műveltség, tudás birtokában van, már

eleget tanult, eléggé gyakorolt, az a maradiság süppedékes talaján talál megállapodási pontot, a mi annál védelemesebb, minthogy előképzettsége a dolgok természetes menet, szabálya szerint folytonos és fokozatos önképzést tétélezvén föl: meglevő képessége befejezéshez közel álló egészül éppen nem tekinthető s mint ilyen első sorban önmagát, másodszorban pedig a szt. ügyet, melynek szolgálatába önként szegődött — csalja meg!

A folytonos szellemi táplálék, erkölcsi magaslatra való törekedés senkinek sem szükséges annyira, mint éppen a tanítónak; e nélkül állása és hivatásának méltósága, értéke, becülése, szeretete megfogytokzik. Minél elzárkozottabban él, környezete és az együttes tanítói tanácskozmányok, összejövetelek minél kevésbé képesek reá lelkesítőleg, buzdítólag hatni, annál inkább szükséges maga-magát emelve azon gépiességtől őrizkedni, melynek okvetlenül rabja lesz, ha énjét szakadatlanul nem műveli. Igen; mert csak is azon tanító találja hivatását örökké újnak, csak az lesz képes iránta érdeklődéssel és odaadással viseltetni, benne újabb és újabb kellemes pontokat föfedezni, ki az ismeret, tudás és művelődés terén továbbra előre halad.

A tanító erkölcsi emelkedése — és hivatása gyakorlati részében való önképzésének különös figyelmet érdemlő eszközei: az olvasás, jó könyvek tanulmányozása, a tanórákra való lelkiismeretes előkészülés és Istennek szt. kegyelme.

Általában ki lehet mondani, hogy szerencsés és sokféle kísértéstől meg van óva a tanító, ha a könyveket szereti s szabad óráinak legnagyobb részét ezeknek böles, komoly és emelőlég szóló társaságában tölti el; szeret olvasni, nem unja buvárkodni.

A jó könyvek a legjobb társalkodók s aránylag sokkal olcsóbban szerezhetők meg, mint bármely más társaság vagy társas mulatság, mely kétszeresen megrabol bennünket t. n. idő- és pénzünkben s a melyet nem ritkán egészség-és emberiségünk kockára dobásával kell odahagyni.

A könyvek olvasása és tanulmányozását illetőlég három féle körülményt kell szemelőlőt tartani.

Ugyanis: ker. népnevelők lévén, megkívántatik, hogy elméletlég ismerjük szt. hittünk nemcsak ugye elemiben, mint azt a kathekizmusból megtanultuk, hanem sokkal mélyebben; azért elsősorban oly könyvek olvasására kell időnl egy részét fordítani, melyek a kath. hitet vagy annak egyes ágazatait tüzeten tárgyalják.

Ily könyvek olvasása nagyon fokozza bennünk a feilsőbb vallási értelmiséget, elősegíti vallási elveink gyarapodását, erősbülését és oly biztos erkölcsi alapra emel, a honnan bármely körülmények között képesek leszünk és okát tudjuk adni a hitnek, mely keblünkben kell, hogy dobogjon! De többet mondok: így lesz élő hittünk vagyis kath. hittünknek megteelő kath. életünk. Csak is így övedzi a hit fényköre életünk egész folyamát, mely hivatva van másokat is vonzva, magához fölemelni.

Másodszor olyan könyveket olvassunk és tegyünk tanulmánytárgyává, melyek közvetlen összeköttetésben, szerves kapcsolatban állanak hivatásunkkal, föleg az elemi oktatás szükségleteivel.

Végül olyanokat, melyek közhasznu és általános műveltségünket előmozdító ismeretekre vezetnek.

Megválasztásuk, megvásárlásuknál azonban ügyelni kell, hogy szeles körben ismert és jó nevű kath. írók tollából kerültek legyen ki az illető könyvek, a melyek szerzői elég biztosítékot nyújtanak arra nézve, hogy műveikben a jó erkölesüt és egyházas ker. hitet nem támadják meg s e mellett oly elveket terjesztenek irtaikban, melyek egyuttal az állam javát is előmozdítják.

Amde a legjobb könyv is, csak ugy leend képes reánk művelőlég hatni, ha kellő figyelemmel és jól megfontolva olvassuk; célja tartalma, belső berendezése felől számot tudunk adni s az eszméket melyek benne újak, hasznosak, tanulmányosak: magunknak jól megjegyezzük. Hogy aztán az ily uton módon szerzett ismeretek az oktatás alkalmával kitűnő szolgálatot tesznek, haszonnal értékesíthetők: be kell látni, el kell ismerni mindnyájunknak: nem különben azt is, hogy egy kath. irányu — a nevelés-oktatástügy felvirágoztatását célzó, a tanítók érdekeit szíven hordozó — tanulgyi szaklap felküsim retes, szorgalmas olvasgatása a tanító kezében az önképzésnek egyik szintén el nem engedhető eszköze gyanánt kell, hogy tekintessék!

A tanító gyak. önképzésének legfontosabb részét az egyes tanórákra való pontos előkészülés képezi. Sohasem szabad feledni, hogy kellő előkészület nélkül tervszerülég, hézag nélküli folytonossággal, kellő nyugodtsággal oktatni: merő képtelenség. Tehát a reudes készületnek nemcsak arra kell kiterjedni, a mit elő kell adni, hanem a közlés mikéjtjére, az oktatás módszerére is. E végből alaposan, jól megfontolndó, hogy az előadandó tananyag a gyermek élet viszonya és tapasztalati köréből vett minő példák, hasonlatok, szemléltető eszközök és tanalak felhasználása, illetőlég alkalmazásával hozható teljes és oly megvilágításba, hogy az, még a leggyöngébb felfogásu tanulóknak is sajátjává váljék.

Tisztába kell jöni az iránt is, hogy minő összefogésben áll pld. a mai lecke a múlttal és minő módon hozható kapcsolatba a következővel; vajjon az egyik a másikat föltételezi, kiegészíti-e s ha igen mennyiben jutnak a gyermekek önjerejtükből- esetleg a tanító közreműködése nélkül is annak tiszta felfogására, megértésére? Minthogy pedig az oktatásnak nem a megértetés, tudás, hanem a gyak. életbe való átültetés a főcélja: számba kell venni azt is, miszerint a felfogottak megszilárdítása és állandóvá tétéle okán minő gyakorlatokat kell az illető tárgygyal összekötni, véghez vinni.

Végeztül az önképzés és előkészületnek bevezető, tehát igen lényeges eszközétől az isteni kegyelemről sem szabad megfeledkeznlünk. Az mondja az irás: „A bölesesség kezdete, az Úrnak félelme — és segítségül hívásában áll.” Tehát minden egyes alkalommal emeljük fel elménk és szívünk a minden jó adományok bösesége kütforrásához — Istenhez és ájtatos, buzgó imádságban töle kérjünk segedelmet, malasztot s ekkor bizonyosra vehetjük, hogy a tanítók legfőbb ideálja, örök élöképe: az Ur Jézus Krisztus ránk adja szt. kegyelmének termékenyítő és áldást hozó matasztos barmatját.

Igy állván a dolog, fel tehát szeretett pályatársak! — vegyünk igénybe erkölcsi emelkedésünk, önművelődésünk nélkülözhetetlen eszközeit, fogjunk a szellem harczába valamennyien: küzdve-küzdjünk, törve-törjünk előre, mert csakis a folytonos küzdés, szakadatlan előbbre törekedés, lankadást nem ismerő szorgalom és kitartó munkásság árán juthatunk fel az ohajtott magaslatra s lehetünk növendékeink élén a

szó teljes értelmében valódi vezérek, hivatásunk gyakorlati részében igazi — mesterek.

Ezek előre bocsátása után a gyűlést — Isten szent nevében — megnyitottuk nyilvánítom.

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Tanítói gyűlés Iszlóban.

A marosi róm. kath. tanítóegylet őszi vándorgyűlést Iszlóban tartotta meg Borsos Mihály elnöklete alatt, ki a szépen kidolgozott megnyitójában a tanítóknak néptanítói jogos címét bizonyítja be, helyes példákkal is megerősítven e cím jogosultságát. Az egylet megéljenezte derék elnökét.

Több rendbeli elnöki előterjesztés után Kovács Pongrácz egyleti főjegyző tette meg jelentését a magy. orsz. r. k. tanítók II. országos ünnepi kongresszusára való kiküldetéséről, mit az egylet tudomásul vett. Keresztes Sándor szavalt ez után nagy tetszés közt, mit Hadnagy Istvánnak „A szellemi és testi fenytésről az iskolában“ című értekezlete követett.

A gyűlés örömmel fogadta és tette magáévá a Szokoly István által is mindnyájunk figyelmébe ajánlt Rácz Bélának ama cikkét, melyet a Néptanítók Lapja 42. számába írt a „nyugdírtörvény revisiója“ címen. Nemkülönben a Nográd vármegyei tanítósületnek ama átiratát is magáévá tette az egylet, a melyben a postai portómentesség és a vasúti kedvezményes utazás megadását ajánlja kérni az összes tanítók számára a kereskedelmi Miniszter úrtól. Ezeknek végrehajtásával az elnökség bízott meg.

Egy darab 10 koronás arany tűzetett ki pályadíjjal egy névtelen által a következő pályamunkára: „Mikép szoktatnadjátja le a tanító a népet a keresmázásról.“

Oláh Károly plebánosnak és Győri Lászlónak a gyakorlati tanításai teljesen sikerülteknek véleményeztettek. Ezek után több egyleti ügynek elintézésével a feltűnően népes gyűlés véget ért.

Bucsu-ünnep és szobormegáldás Altorján.

Megható ünnepségeknek volt tanuja dec. 6-án Altorja községe. A templom védő szentjének szent Miklósnak ünnepét fél század óta nem látott fényvel ünnepelte meg a buzgó hitközség és a más községekből idesereglett hívők sokasága. A nagy méretű, az idők vasfoga által megviselt templom belső ékesítése már áhitatra ragadta a buzgó hívőket. Az áhitatot emelte Tamasi Imre kézdiköntai lelkésznek az ünnep kettős jelentőséget kitejéző beszéde, szent-Miklós püspök erényeinek követésére buzdította a hívőket és Jézus szentséges Szívének szeretetéről beszélt megragadó szóval erővel, majd szent Antalnak, annak a szentnek áldásairól beszélt, kibén korunkban leginkább visszafényűik a kath. anyaszentegyház szeretete, mely egye itt magában az életet és könyörületet.

Az ünnepi szent misét Bencze Lajos fútfásvai plebános végezte fényes szögdlettel. Szentmise végén a Szent Szív olárán elhelyezett Jézus szent Szíve és a külön állványra helyezett fenyőágakkal s virágokkal díszített Szent Antal szobrokat benedíkalta a celebráló pap.

A két szobrot a torjai hívők buzgósága állította és összegyűjtött fil érem gyűmölösözők lesznek, mert a művésziesen elállított szobrok míg a templomot ékesítik, addig az Úr Jézus Szívének már most tapasztalt kiváló imádása és szent Antalnak könyörületet eszközölő tisztelete meghozzák azokat az eredményeket, melyeket évszázadok óta művelnek

az emberek lelkében. Ezt a torjai hívek nem tévesztik szem elől, biznysága az, hogy még a zord télen is virágokat visznek a templomba, de fővirágozták lelkük oltárát igen számosan az ünnep alkalmával végezett szent gyónásban. E szép eredmények Torjának buzgó plebánosát Balázs Ferencet dicsérik, ki most fáradozik az igen megviselt repedező templom kijavítására ügyében. Adja Isten, hogy fáradozását siker koronázza, hogy nem sokára mi is monumentális templomban dicséressük az eget Urát!

S. M.

KÜLÖNFÉLÉK.

— Püspök Urunk XIV. sz. körlevelében

— mely most küldetett szét — Szentséges atyánknak a Megváltó Jézus Krisztusról szóló legutóbbi encyklikájából a főbb gondolatokat összefoglalva, azt óhajlja, hogy ez a századot befejező hálaadás alkalmából a hívő néppel közöltessék. E célból fel is olvasható a szószékről, vagy a szent beszédnek alapul szolgálhat. A papságot a körlevél végén utasítja, hogy a Sziveszteresti hálaadást lehető fénynyel tartás meg, és a legméltóságosabb Oltáriszentség a szépen kivilágítandó oltáron kitéve maradjon az éjféli szent misének befejezéseig, hogy minden egyes hitközség buzgó híveinek alkalma legyen az Úr Jézus Krisztust megkérlelni a lefolyt századnak számtalan büneiért, és az új századot annak első percétől kezdve az Úr Jézus dicsőségére felajánlani. Újév napján a nagymise szintén szentségkítéssel tartandó: a szentségimádás a déleesti istentisztelet befejezéseig tart, hogy minél többen nyerhessék el a teljes bucsut, melyet a Szent atya ez alkalomból hirdet. A bucsú elnyerésének föltételei a töredelmes szent gyónás, szent áldozás, Szentséges Atyánk szándékára való imádság és egy óráu át folytatott szentségimádás a kitett Oltáriszentség előtt, melyt akár az éjféli szent mise, akár a nappali szentségimádás alkalmából lehet elvégezni. A hol csak egy lelkész van, az élhet a Szentséges Atyától nyert kétszeri misézés engedélyével. Ugy a Szilveszter esti istentisztelet, mint az éjféli és újévi szent mise végén elmondandó az ünnepélyes felajánló imádság Jézus szentséges Szívéhez. (l. 1899. VI. körl.) A hívek a századvég megünnepléséről és a teljes bucsú elnyeréséről a megelőző vasárnapon a szószék ből kioktatandók.

† Mőller Ede brassói apát-plebános temetése. Óriási részvét mellett helyezték mult szombaton örök nyugalomra Mőller Ede pápai praelatust és apátot. A gyászszertartás, a melyet Pál István apát és t. kanonok végzett nagy szögdlettel, a plebánia templomban tartott meg, a hol Fejér Manó sepsi-szent-györgyi esperes-plebános mondott hatóságos bucsu-beszédet és a fögymnásiumi énekkar énekelt egy gyászdalt. A gyászmenet a Weisz-Mihály és Kapu-utcán végig haladt a bolonyai temetőbe. A közönség a jelzett utcákon sorfalat állva, nézte végig az imponás menetet, amelyben Brassó városának minden rétege képviselve volt. A temetőben dr. Otróban Nándor tartott magyar és német nyelven szép bucsubeszédet és az ifjúsági énekkar énekelt gyászdalt, mire a temetés 4 óra tájban véget ért. Az engesztelő szent mise áldozat 10-én d. e. 8 órakor volt a plebánia templomban. R. i. p. s.!

— **Szobormegáldás papnevelőnkben.** Püspökünk B. A. szeplőteleu fogantatása ünnepeén áldotta meg a papnevelő-intézet kápolnájának előcsarnokában levő *lourdesi Szűz Mária*-s magában a kápolnában az oltárral szemben a falból kinyúló állványon elhelyezett *Szt. Antal-szobrot*. Püspökünk szívhez szóló beszédében szólott klerikusaihoz a boldogs. Szűz és Szt. Antal tiszteletéről. — a klerikusok pedig régi Mária-énekek zengése ével fokozták ezen családi ünnepség felett érzett örömlüket.

— **A kolozsvári Szent-József nevelő intézet egyetemi ifjúsága** szept. hó 16-án (vasárnap) délután 5 órakor a „Vigadó“ nagytermében a Vörösmarty-szobor alap javára Vörösmarty-ünnepet rendez. Belépti díjtetszés szerint. Műsor. 1. Királyhimnusz, énekl a ifjúság férfikara. 2. Elnöki megnyitó, tartja: Antalffy Endre. 3. Ilazádnakrendületlenül... Ábrányi Emiltől, Szaválja: Burger Arthur. 4. „Szép Ilonka“ melodráma, zenekari kíséret mellett, Szaválja: Bocskor Gabriella k. a., a kíséretet átirta Orlovsky Frigyes. 5. Vörösmartyról. Felolvassa: Kiss Ernő dr. főgymnáziumi tanár ur. 6. Kurucznoták. Előadja az ifjúság zaneikara. 7. Részlet Vörösmarty „Marót-bánjából.“ Előadják: Kocsis Miklós és Medgyesi Ferencz. 8. Szózat. Enekl a ifjúság férfikara.

— **A hátszegi róm. kath. „Erzsébet“ leányiskola** Szent Ferencrendi nővérei a szent év és a magyar kereszténység kile. százados évtordulója alkalmából folyó hó 8-án d. u. 3 órakor lélekemelő, vallásos és hazafias ünnepelet rendeztek a vezetősök alatt álló növendékekkel. A sikerült szép ünnepelet programja a következő volt. 1. Prolog előadta Betegh Katinka. 2. Nyitány zongorán 4 kézre, előadták Theodoszi Blanka és Bats Kornélia. 3. Dicsőtő dal, énekelte a növendékek kara. 4. Erzsébet királyné, kötemény, szavalta Ulszin Gabriella. 5. Az anyai szív, duette, énekeltek Fabry Giza és Szerafin Amália. 6. Mária völgyi bucsu, melodráma, szavalta Szerafin Amália. 7. Fohász, operacész, énekelte a növendékek kara. 8. Induló, zongorán 6 kézre előadták Theodoszi Blanka, Bats Kornélia és Majorina nővér. Az igazi vallásos és hazafias lelkesedéssel megtartott előadás nagy hatással volt a hallgatóságra; igazán kár, hogy a terem szűke miatt csak igen kevesen élvezhették e szép ünnepelet. Az ének és zenedarabokat Nikoma és Majorina nővérek tanították be és a növendékek azokat a legnagyobb precizitással adták elő. Tanúságot tettek arról, hogy a növendékek kitűnő kezeire vannak bízva. Aurea nővér főnöknő pedig újból is megmutatta, hogy nevelés és oktatás tekintetében nagy gondot fordít a vezetésére bízott iskolára. —g.

— **Bem halálához.** A hatvanas évek elején a fővárosban és az ország majdnem minden vidékén megfordult titkárával egy összetöporódott sebforradásokkal borított arab katolikus főpap. Az alleppi katolikus maroniták érsek volt ez, kit a druzok halálra kerestek, melytől csak nagy nehezen menekülhetett meg. Főiggyógyulva sebeiiből, Európába jött könyvradományok gyűjtése végett részben elpusztított, részben megrongált székesegyháza és papnevelője számára. A vidéken a tanítószerve terek lábainak volt szivesen látott vendége. Tolmácsa kar titkárá volt, kiérthetőleg törte a latin nyelvet. Nevét bizony már elfelejtettem, de azt nem, hogy nagy érdeklődéssel és lelkesedéssel beszélt nagy szabadságösünkről, Bemről, kit tudvalevőleg az ő érseki városába internáltak s éppen most felszázada ott is halt meg. Elbeszélése szerint halála előtt egy éjszaka magához hívatta őt, kezébe letette a katolikus hitvallást, meggyónt, megáldozott s fölvette ugyancsak az ő kezéiből az utolsó kenet szentséget, még pedig példás keresztény áhitattal és buzgóssággal. S így a lengyeleknek a hazafiság mellett másik szép erényével, a buzgó katolikus vallásossággal bílt meg. Jól tudják ezt a keresztény arabok, azért jelentek

meg tömegesen temetésére, mely csak külsőleg, látszatra, volt mohamedán. (B. H.)

P á l y á z a t o k.

— **A szőkefalvi róm. kath. kántortanítói állásra** 1901. év január 15-ig pályázat hirdettek. Fizetése: 1.) Az erdélyi r. k. iskolaalaptól évi 226 korona. 2.) Dániel Zsófia-féle alapítványból 23 kor. 34 fill. 3.) Dániel Zsófia-féle alapítványi termény értéke 38 kor. 40 fillér. 4.) Fapenz 14 kor. 40 fillér. 5.) Kepe pénzértékben 152 kor. 60 fillér. 6.) Tandij 24 korona. 7.) Stola 40 korona. 8.) Két hold szántó 60 kor. 9.) Temető-fű értéke 4 korona. 10.) Államsegély 232 korona. 11.) Ötöd-éves kórpótlék jogultsága 100 korona. Összesen 914 korona 74 fillér. Két szoba, előszoba, mellékképtlekek, konyhakert élvezete. Kötelessége 6 osztályu elemi iskola önálló vezetése és az ismétlők tanítása, a kántori teendők buzgó teljesítése. Felszerelt folyamodványok alulírotthoz nyújtandók be. Az állomás február 1-én elfoglalandó. Szőkefalva, 1900. december 13-án.

Mártonffy Sándor
lelkész, elnök.

— **Az etédi róm. kath. kántortanítói állomásra**, mely Fancsali Áronnak Székely-Szállásra történt megválasztása folytán üresedésbe jött, ezenel pályázatot hirdetek. — Jövedelme: a m. kir. adóivatal utján 552 korona, havi előleges részletekben; államsegélyből 178 korona, pénzber a hivatól 32 korona, fakepe 12 szekérről, értéke 12 korona, a magtárból 25 régi véka szemes törökbuza, értéke 40 korona, a szent miscalapítványok után 7 kor. 20 fillér, stólából 12 kor. 80 fillér. Összes évi jövedelem 834 korona. Van ezen kívül — az iskolával egy földel alatt — két szoba és kamarából álló lakás, alatta kettős pince; van az udvaron jó kut és külön sütőház, csűr, istálló és 300□□□ szép gyümölcsös és veteményes kert. A kántortanítói kötelességei: a) a kántori teendők teljesítése, b) a mindennapi és ismétlő iskolák odaadó tanítása. Jelen állomást elnyerni oiajtok kellően okmányolt folyamodvényaikat 1901. évi január hó 26-ig alulírottak küldjék meg. Pályázók a kiirt határidőn belül sziveskedjenek megjelenni. Etéd, 1900. december hó 10-én.

Pap Gyula,
pébános, iskolaszéki elnök.

— **A h-karácsonfalvi róm. kath. kántori állás** üresedésben lévén, arra pályázatot hirdetek. Jövedelme: 1.) Kézpénzben 179 korona 36 fillér. 2.) A jelen lelkészitői bizonyos cautelák mellett 100 korona. 3.) 55 régi véka gabona, mely áll rozs és kukoricából. 4.) 7 véka zab. 5.) 73 véka ferejtű kitiűő szántó föld. 6.) 7 szekér szénát termő kaszáló. 7.) Fajletmény a hivatól és községi kóruszatlan után 13 szekérről. Ezen felül 10 hold búkkérdőből $\frac{1}{3}$ részben laizás. 8.) 5 drb. nagy és 9 drb. aprómárha legeltetési jog. 9.) Sós-víz jog. Egy szoba, egy konyha és egy kamarával ellátott lakáson kívül, jókarban levő gazdasági épületek és veteményes kert. Kötelességei: kántori, harangozói, sekrestyési teendők. Pályázhatnak okleveles és oklevél nélküli kántorok, kik az orgona kezelésben és az egyházi szertartásban kellő jártassággal bírnak. Felszerelt folyamodvényaikat 1901. jan. 15-ig alulírottak nyújtsák be. H-Karácsonfalva, Udvar megye. u. p. H-Oklaud, 1900 dec. 8-án

Szekeres János, rk. lelkész.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamál Ágost.
Szerkesztőtársak: Eröss József, Peter Janos dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.